

УДК 378.17

DOI:

Галина Корж, старший викладач кафедри цивільної безпеки
Національного університету "Львівська політехніка"

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті обґрунтовано важливість формування ціннісного ставлення до власного здоров'я, наголошено на ключовій ролі освіти в процесі здоров'ятворення. Розглянуто сутність визначеного феномену і виокремлено його структурні компоненти.

Акцентовано увагу на необхідності комплексного застосування низки підходів (діяльнісного, ціннісного, особистісно-орієнтованого, системного, середовищного) в формуванні досліджуваного феномену. Визначено послідовність етапів формування ціннісного ставлення до власного здоров'я.

Підкреслено важливість створення здоров'ясприятливого освітнього середовища як важливого чинника здоров'язбереження. Обґрунтовано застосування здоров'язбережувальних освітніх технологій, які дозволяють сформувати справді ціннісне ставлення до власного здоров'я в майбутніх фахівців цивільної безпеки.

Ключові слова: здоров'я; цінність; ціннісне ставлення до власного здоров'я; фахівці цивільної безпеки; здоровий спосіб життя.

Рис. 2. Літ. 9.

*Halyna Korzh, Senior Lecturer of the Civil Security Department
Lviv Polytechnic National University*

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF THE VALUABLE ATTITUDE TO THE OWN HEALTH OF THE FUTURE SPECIALISTS OF CIVIL SECURITY

The article justifies the importance of the valuable attitude formation to the own health of the future specialists of civil security as well as the key role of education in the process of health creation. The analysis of the research state of the outlined problem by scientists is carried out. The essence of the concept "valuable attitude to health" is considered and the main structural components of this personal formation are singled out.

The discrepancies are revealed between the need of modern society in the individual who is aware of the value of the own health, has the developed skills of a healthy lifestyle and the spontaneous nature of the knowledge and skills formation in relation to their own health. The emphasis is placed on the need for the integrated application of a number of approaches (activity, valuable, personality-oriented, systemic, environmental) in the formation of the research phenomenon. The sequence of stages of valuable attitude formation towards own health is determined. The article emphasizes the importance of the health-favorable educational environment creation as an important factor in the healthcare.

The author substantiates the application of the health-saving educational technologies, which allow to ensure the formation of a truly valuable attitude to the own health of future specialists in civil security, since the specifics of their professional activities is related to the creation of a health-friendly environment and the training of other behavior models oriented on health.

Keywords: health; an attitude; valuable attitude to the own health; specialists of civil security; healthy lifestyle.

Постановка проблеми. Сучасна суспільна ситуація в Україні вимагає духовного оновлення молодого покоління, формування нової генерації людей, з високим рівнем свідомості, творчої активності і відповідальності, які здатні здійснювати глобальні якісні перетворення на державному рівні. Для цього необхідні глибинні зміни у вихованні молодого покоління на рівні цінностей.

Перед вищою освітою стоїть завдання особистого і професійного становлення молодого фахівця через формування особистої системи цінностей. Серед низки фундаментальних цінностей (гуманізм, свобода, справедливість,

патріотизм, любов та ін.), що є визначальними в системі переконань, цінність здоров'я є основоположною. Саме здоров'я стоїть в основі гармонійного розвитку молодого людини, сприяє реалізації власних здібностей в повсякденному житті і в професійній діяльності. Відтак самореалізація майбутнього фахівця в професійній діяльності залежить від його фахової компетентності та від рівня його готовності до збереження власного здоров'я.

Актуальність дослідження проблеми формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в майбутніх фахівців цивільної безпеки як до професійної цінності зумовлена особливістю

покликання цієї соціально-професійної групи – нести особисту відповідальність за життя і здоров'я людини в процесі трудової діяльності і залучати до здоров'язбережувальної активності інших. Тому актуальним завданням освіти є поєднання професіоналізації з аксіологічним підходом у фаховій підготовці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукових досліджень свідчить про наявність значної кількості напрацювань з питань здоров'я, ставлення до здоров'я і здорового способу життя. За останні роки активно вивчалися питання ціннісного ставлення до здоров'я студентів В. Бобрицькою, В. Вербицьким, О. Водневою, С. Лапаєнко, Л. Овчинниковою, В. Оржеховською та ін.; питання орієнтації сучасної освіти на здоров'язбереження досліджували Д. Воронін, М. Гончаренко, О. Самчук.

Розв'язання визначеної проблеми відображено в публікаціях П. Гусак (теорія відповідального ставлення до здоров'я в молоді), О. Єжової (теорія і методика формування ціннісного ставлення), В. Кабаєва (теорія усвідомленого ставлення до здоров'я).

Теоретичний аналіз наукових праць низки вчених (Н. Башавець, Н. Завидівської, В. Зданюка, Ю. Палічука) дає підстави стверджувати, що готовність до здоров'язбереження є важливою умовою якісної професійної підготовки майбутніх фахівців.

Незважаючи на нагромаджений великий науково-методичний потенціал з питань формування ставлення до здоров'я, поза увагою науковців залишилися важливі питання теоретико-методичних основ розвитку ціннісного ставлення до здоров'я у майбутніх фахівців цивільної безпеки, його етапи, технології та підходи.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати етапи формування ціннісного ставлення до власного здоров'я у майбутніх фахівців цивільної безпеки відповідно до обраних концептуальних засад.

Виклад основного матеріалу. Формування ціннісного ставлення до здоров'я – це, в першу чергу, розвиток здатності брати на себе відповідальність за здоров'я, турбуватись про нього. Турбота про власне здоров'я – це ключова потреба кожної людини, на якій базуються інші життєво важливі потреби. Найбільш глибоко опрацьоване питання формування цінностей, серед яких цінність здоров'я, в праці Здіслава Струзіка “Виховна програма на основі цінностей” [8, 377], де підмічено, що “турбота про власне здоров'я є першим уроком догляду за здоров'ям інших людей і чутливості до проблем, пов'язаних

з такою турботою. Молода людина, яка не руйнує дар здоров'я, стає відповідальною за себе і інших, через що стає зрілою. Завдяки цьому може активно брати на себе відповідальність в професійному, суспільному та сімейному житті”.

Турбуватись про здоров'я не означає лише уникати захворювань, а й дбати про хороший фізичний і душевний стан. Адже аналіз феномену “здоров'яо підтверджує, що це складне багатоаспектне поняття. У міжнародному науковому колі розуміння поняття здоров'я викладене в Преамбулі Статусу ВООЗ [9]: “Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад”. Світове наукове співтовариство створило цілісне бачення здоров'я як явища, що об'єднує чотири його компоненти – фізичну, соціальну, психічну та духовну. Всі складові нерозривно пов'язані одна з одною і комплексно є визначальними в здоров'ї людини.

На думку вчених, на здоров'я людини найбільше має вплив спосіб життя – близько 50%, чинник зовнішнього середовища – 20%, спадковість – 20% і лише 10% – якість медичного обслуговування. Навіть за наявності найбільш досконалого законодавства про здоров'я, високого рівня медичного обслуговування та матеріального забезпечення найважливіша роль у збереженні і зміцненні здоров'я припадає самій людині. Спосіб життя людини, цінності, особисте ставлення до власного здоров'я – це чинники, які безпосередньо мають вплив на здоров'я людини, а відтак на все її подальше життя, продуктивне довголіття, позитивне ставлення до оточуючих. Є очевидним, що здоров'я – беззаперечна цінність, індивідуальна, соціальна і професійна.

Цінність здоров'я, як і цінності загалом, не з'являється сама по собі, вона вибудовується в процесі становлення особистості і найбільш сприятливим для цього є молодий вік, час свідомого формування життєвих орієнтирів. Важливу роль в закладанні цінностей відведено освіті, яка є універсальною категорією з навчальною й виховною функцією. Відтак заклади вищої освіти (ЗВО) мають значний потенціал у контексті закладання загальнолюдських цінностей і особливо цінності здоров'я у студентства. На жаль, ці можливості не використовуються сповна. Сучасні ЗВО покликані вирішувати різні завдання, пов'язані з навчанням і вихованням, втім в них використовуються неефективні форми роботи з збереження і зміцнення здоров'я всіх учасників освітнього процесу.

Закладу вищої освіти належить бути ініціатором

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

і організатором у формуванні здоров'я студентської молоді, у виробленні ціннісного ставлення до власного здоров'я та персонального стилю здорового способу життя. Для реалізації поставленого завдання виникає потреба в виробленні концептуальних засад, які спроможні забезпечити розвиток справді дієвого ціннісного ставлення до власного здоров'я в майбутніх фахівців, особливо майбутніх фахівців цивільної безпеки.

Досліджуючи поставлену проблему, виявлено суперечність між потребою сучасного суспільства в особистості, яка усвідомлює цінність власного здоров'я та має розвинені навички здорового способу життя і відповідно до професійного покликання піклується про збереження здоров'я інших та стихійним характером формування знань і умінь щодо власного здоров'я і способів його збереження.

Вироблення концептуальних засад розвитку ціннісного ставлення до власного здоров'я та до здоров'я інших людей у студентській молоді передбачають визначення та вирішення наступних завдань:

- виявити сутність ціннісного ставлення до власного здоров'я майбутніх фахівців цивільної безпеки, з'ясувати критерії і рівні сформованості феномену;
- запропонувати модель формування ціннісного ставлення до здоров'я як професійної цінності;
- розробити педагогічні заходи і засоби формування ціннісного ставлення до власного здоров'я майбутніх фахівців цивільної безпеки та встановити всі чинники, які впливають на формування визначеного феномену;
- створення науково-методичної бази для розвитку ціннісного ставлення до здоров'я у майбутніх фахівців цивільної безпеки.

В ході дослідження з'ясовано, що ціннісне ставлення – це результат організованого й цілеспрямованого педагогічного процесу формування мотивації, свідомості, потреби й почуттів до будь-якої цінності, що має для учасників освітньо-виховного процесу ціннісне значення й визначає стратегію їх поведінки у всіх сферах життєдіяльності. Ціннісне ставлення формується як особисто пережите, глибоко емоційне явище й дії особистості на його основі практично не мають межі [7].

На думку науковців [5, 465] суть виховання полягає у формуванні системи цінностей особистості методом присвоєння вихованцями цінностей, а не методом інформування про цінності, їх вивчення або їх нав'язування. Ціннісне ставлення до здоров'я – це комплексний й змінний психічний утвір людини, що базується на емоційно-ціннісній сфері, системі знань про здоров'я, які проявляються у індивідуальному способі життя.

Корисними для нашого дослідження є доробки О. Єжової [4, 115], в яких виокремлено підходи для визначення основних положень концепції формування ціннісного ставлення до власного здоров'я, а саме: ціннісний, системний, особистісно-орієнтований, діяльнісний – в якості провідних, комплексний та середовищний – у якості супутніх підходів.

Комплексне застосування нижчезазначених підходів у формуванні ціннісного ставлення до власного здоров'я в майбутніх фахівців надасть навчально-виховному процесу цілісності і системності (Рис. 1). Активне залучення студента до здоров'яформувальної діяльності з максимальним врахуванням його індивідуальних особливостей, в співпраці з викладачем, який

Рис. 1. Підходи для визначення концептуальних засад формування ціннісного ставлення до власного здоров'я майбутніх фахівців цивільної безпеки

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

застосовує всі заходи педагогічного впливу, в сприятливих до здоров'я умовах спричинить формування ціннісного ставлення до власного здоров'я та до здоров'я інших.

Досліджуючи психолого-педагогічну літературу з визначеної проблеми, виокремлено такі основні компоненти ціннісного ставлення до здоров'я:

- когнітивний компонент передбачає засвоєння системи знань про здоров'я, чинників, що мають вплив на здоров'я, теоретичні основи здорового способу життя та практичні вміння їх застосовувати. В процесі засвоєння знань поетапно з'являється цінність пізнання здоров'я і способів його зміцнення, вибудовується когнітивна стратегія щодо власного здоров'я і дослідницький підхід до пізнання здоров'ятворення;

- емоційно-мотиваційний компонент, для якого властиві особисті переживання за власне здоров'я, усвідомлення ролі і місця здоров'я в особистій ієрархії цінностей і прийняття особистої сутності "цінності здоров'я" і характерної для себе мотивації до здорового способу життя;

- діяльнісний компонент реалізується шляхом активної свідомої діяльності, направленої на здоровий спосіб життя.

Погоджуємося з думкою А.В. Макаренка [7] щодо етапів формування ціннісного ставлення до власного здоров'я. Визначений процес аксіологічної спрямованості запропоновано проводити в два етапи: мотиваційно-когнітивний; емоційно-діяльнісний. Мотиваційно-когнітивний етап направлений на активізацію стремлень студентів до засвоєння цінності здоров'я й орієнтування на них у своєму подальшому житті та підвищення рівня знань в студентів з питань здоров'я. На емоційно-діяльнісному етапі відбувається спрямування на позитивне ставлення до здоров'я як до цінності та використання набутого досвіду з формування ціннісного ставлення до здоров'я.

Розуміння етапів формування ціннісного ставлення до власного здоров'я у майбутніх фахівців цивільної безпеки поєднано з активацією діяльнісного компоненту – залученням студента до здорового способу життя з паралельним розвитком когнітивного структурного компоненту – навчання здорового способу життя. Адже залучення студентської молоді з початку навчання в виші до здорового способу життя дозволить більш усвідомлено сприймати знання про сутність здоров'я, про чинники, які впливають на нього, та удосконалювати індивідуальний спосіб здоров'ятворення. Запропонований підхід лежить в основі формування ціннісно-мотиваційної складової визначеного феномену. Засвоєння знань

про здоров'я, яке підкріплене активною діяльністю, направленою на здоровий спосіб життя, підсилить прагнення студентів до переосмислення цінності здоров'я, поглиблення знань і досвіду збереження та зміцнення здоров'я та використання цього досвіду в професійній діяльності.

Зважаючи на вищевикладене, можна виокремити такі етапи формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в майбутніх фахівців цивільної безпеки:

- діялісно-когнітивний етап формування ціннісного ставлення до власного здоров'я направлений на поєднання процесів практикування здорового способу життя з одного боку та засвоєння цілісної системи знань про здоров'я, особливості його збереження і зміцнення з іншого;

- емоційно-мотиваційний етап – етап переосмислення отриманих теоретичних знань про здоров'я та практичних навичок здоров'язбереження, під впливом реального практикування здорового способу життя відбуваються позитивні зміни на особистісному рівні тобто формування ціннісного ставлення до власного здоров'я і до здоров'я оточуючих, активізується готовність до вдосконалення здоров'язбережувальної діяльності і застосування її в майбутній професійній діяльності.

Необхідність вирішення означеної проблеми вимагає орієнтації усіх сфер навчально-виховного процесу на збереження і зміцнення здоров'я шляхом створення здоров'яорієнтованого освітнього середовища. Освітнє середовище закладу вищої освіти має бути цілеспрямованою цілісною педагогічно організованою системою умов, що забезпечують використання традиційних освітніх технологій та реальної виховної практики поряд з активним пошуком та впровадженням нових психолого-педагогічних технологій, ціннісної педагогічної взаємодії учасників навчального процесу, орієнтованих на формування особистості в сучасному освітньому просторі вищих навчальних закладів [3, 83]. Завдання навчального закладу – діяти в інтересах студента, створити безпечне і сприятливе для здоров'я освітнє середовище. Вищезазначене освітнє середовище можна трактувати як оздоровче освітнє середовище з низкою притаманних йому умов: санітарно-гігієнічних, психолого-педагогічних, навчально-виховних, організаційних та медичних, які позитивно впливають на здоров'я всіх учасників освітнього процесу.

Пошук нових напрямків організації навчально-виховного процесу в контексті збереження і

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

зміцнення здоров'я пов'язаний з впровадженням здоров'язбережувальних освітніх технологій. Будь-яку педагогічну технологію, яка прямо чи опосередковано сприятливо впливає на здоров'я, доцільно вважати здоров'язберігаючою. Означені технології трактуються науковцями як [1, 38] комплексна характеристика умов виховання й навчання, що дозволяє зберігати наявний стан і нарощувати вищий рівень здоров'я, формувати навички здорового способу життя, здійснювати моніторинг показників індивідуального розвитку, прогнозувати можливі зміни здоров'я та проводити відповідні психолого-педагогічні, корегувальні, реабілітаційні заходи з метою забезпечення успішної навчальної діяльності, поліпшення якості життя суб'єктів освітнього середовища.

Найбільш поширеною є класифікація освітніх технологій направлених на збереження здоров'я за О. Ващенко [2, 4], де виділено такі технології як: здоров'язбережувальні (створюють безпечні умови для перебування, навчання і роботи у закладі та вирішують завдання організації виховного процесу з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей дитини); оздоровчі (спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я, підвищення потенціалу здоров'я через фізичну підготовку, фізіотерапію, аромотерапію, загартування, гімнастику, масаж, фітотерапію, музичну

терапію); технології навчання здоров'ю (це гігієнічне навчання, формування життєвих навичок (керування емоціями, вирішення конфліктів), профілактика травматизму та статеве виховання); виховання культури здоров'я (виховання в учнів особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я, здоров'я родини.

Застосування здоров'язбережувальних технологій (Рис. 2) в формуванні ціннісного ставлення до здоров'я має важливе значення саме для майбутніх фахівців цивільної безпеки, оскільки специфіка їх професійної діяльності пов'язана з створенням сприятливого до здоров'я середовища і навчанням інших моделі поведінки зорієнтованої на здоров'я.

Результативність процесу впровадження здоров'язбережувальних технологій може бути досягнена за умови використання низки системних навчально-виховних напрямів:

- створення освітнього простору підтримуючого збереження і зміцнення здоров'я всіх учасників освітнього процесу;
- раціональну організацію навчально-виховного процесу з урахуванням особливостей молодшої людини;
- розробку і реалізацію освітніх програм з

Рис. 2. Здоров'язбережувальні освітні технології

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

врахуванням здоров'язбережувальної складової;
- корекцію порушень соматичного здоров'я з використанням комплексу оздоровчих і медичних заходів;

- системний моніторинг стану фізичного і психологічного здоров'я;

- діяльність служби психологічної підтримки студента;

- контроль за дотриманням санітарно-гігієнічних вимог організації навчально-виховного процесу;

- організацію здорового і раціонального харчування.

Застосування вищезазначених технологій сприяє створенню безпечних умов та раціональної організації навчально-виховного процесу відповідно до фахових вимог та індивідуальних особливостей. Головною метою їх впровадження є набуття необхідних знань і розвиток навичок щодо здорового способу життя, а також умінь їх застосовувати [6, 118].

Висновки. Підводячи підсумки, можна констатувати, що формування ціннісного ставлення до власного здоров'я є одним із ключових завдань професійної підготовки майбутніх фахівців цивільної безпеки. В основі вирішення цього завдання лежить цілісний і системний підхід, що враховує всі заходи і засоби педагогічного впливу на процес здоров'ятворення.

В контексті дослідження визначено основні етапи формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в майбутніх фахівців цивільної безпеки: діяльнісно-когнітивний – направлений на поєднання процесів провадження здорового способу життя та засвоєння цілісної системи знань про здоров'я; емоційно-мотиваційний – направлений на позитивні зміни на особистісному рівні в ставленні до власного здоров'я і до здоров'я оточуючих.

З'ясовано, що вкрай важливим для розвитку ціннісного ставлення до власного здоров'я в закладах вищої освіти є створення освітнього середовища сприятливого до здоров'я усіх учасників освітнього процесу. Дієвий механізм успішного вирішення окресленого завдання – це впровадження в навчально-виховний процес здоров'язбережувальних технологій (організаційно-педагогічних, психолого-педагогічних, навчально-виховних, соціально-адаптуючих, особистісно-розвиваючих та лікувально-оздоровчих).

Запропоновані концептуальні засади дозволяють сформулювати в майбутніх фахівців усвідомлене ставлення до здоров'я як до найбільшої цінності та стійку установку на збереження та зміцнення здоров'я.

Проведена дослідницька робота не вичерпує всіх напрямів аналізованої проблеми. Продовження досліджень спрямуємо на створення моделі розвитку ціннісного ставлення до власного здоров'я у майбутніх фахівців цивільної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережна Т.І. Здоров'язбережувальні педагогічні технології – важлива складова здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу. *Наукові записки НДУ імені М. Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки.* 2014. № 2. С. 35–39.

2. Ващенко О., Свириденко С. Готовність вчителя до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі. *Здоров'я та фізична культура.* 2006. № 8. С. 1–6.

3. Вдовиченко Р.П. Педагогічні умови формування ціннісних орієнтацій студентської молоді. *Педагогічні науки.* Випуск LXXX. Том 3. 2017. С.82–86.

4. Єжова О. О. Формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів професійно-технічних навчальних закладів : монографія. Суми, 2011. 412 с.

5. Єжова О. О. Теоретичні і методичні засади формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів професійно-технічних навчальних закладів : дисертація д-ра пед. наук : 13.00.07. Київ, 2013. 490 с.

6. Корж Г.І. Проблема формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців із цивільної безпеки. *Нова педагогічна думка.* №4(96). 2018. С.115–119.

7. Макаренко А.В., Яковенко В.Г. Основні етапи формування ціннісного ставлення до свого здоров'я та критерії формування здорового способу життя студентів вищих педагогічних навчальних закладів. SWorld–Симпозиум “Perspective achievements of modern scientists” в септєбрі 2017. URL: <https://www.sworld.education/index.php/ru/c217-15/29428-%D1%81217-057>

8. Струзік Здіслав Виховна програма на основі цінностей за вченням Івана Павла II. Варшава, 2014. с.582

9. Устав Всемирной организации здравоохранения. Женева, 1946. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_599.

REFERENCES

1. Berezhna, T.I. (2014). Zdoroviazberezhuvalni pedahohichni tekhnolohii – vazhlyva skladova zdoroviazberezhuvalnogo seredovyshcha zahalnoosvitnoho

navchalnoho zakladu [Health-saving pedagogical technologies – an important component of the healthcare environment of a comprehensive educational institution]. *Scientific notes of NDU named after M. Gogol. Series: Psychological and pedagogical sciences*. No. 2, pp. 35–39. [in Ukrainian].

2. Vashchenko, O. & Svyrydenko, S. (2006). Hotovnist vchytelia do vykorystannia zdoroviazberezhuvalnykh tekhnolohii u navchalno-vykhovnomu protsesi [Readiness of the teacher to use healthcare-saving technologies in the educational process]. *Health and physical culture*. No. 8, pp. 1–6. [in Ukrainian].

3. Vdovychenko, R. P. (2017). Pedagogichni umovy formuvannia tsinnisnykh oriientsii studentskoi molodi [Pedagogical conditions of formation of value orientations of student youth]. *Pedagogical sciences*. Issue LXXX. Vol. 3, pp. 82–86. [in Ukrainian].

4. Iezhova, O. O. (2011). Formuvannia tsinnisnoho stavlennia do zdorovia v uchniv profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv : monohrafiia [Formation of value attitude to health in students of vocational schools: monograph]. Sumy, 412 p. [in Ukrainian].

5. Iezhova, O. O. (2013). Teoretychni i metodychni zasady formuvannia tsinnisnoho stavlennia do zdorovia v uchniv profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv [Theoretical and methodical principles of

formation of value attitude towards health at students of vocational and technical educational institutions]. *Doctor's thesis*. Kyiv, 490 p. [in Ukrainian].

6. Korzh, H.I. (2018). Problema formuvannia zdoroviazberezhuvanoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv iz tsyvilnoi bezpeky [The problem of formation of healthcare-saving competence of future specialists in civil security]. *New pedagogical thought*. No.4(96), pp.115–119. [in Ukrainian].

7. Makarenko, A.V. & Yakovenko, V.H. (2017). Osnovni etapy formuvannia tsinnisnoho stavlennia do svoho zdorovia ta kryterii formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia studentiv vyshchych pedahohichnykh navchalnykh zakladiv [The main stages of the formation of a value attitude to their health and the criteria for the formation of healthy lifestyles for students of higher pedagogical educational institutions]. *SWorld-Sympozyum "Perspective achievements of modern scientists"*. [Electronic resource]. Available at: <https://www.sworld.education/index.php/ru/c217-15/29428-%D1%81217-057> [in Ukrainian].

8. Struzik Zdislav (2014). Vykhovna prohrama na osnovi tsinnosti za vchenniam Ivana Pavla II. [Educational program based on the values of the teachings of John Paul II]. Varshava, p.582. [in Ukrainian].

9. Ustav Vsemirnoi orhanyzatsyy zdravookhranenyia [Constitution of the World Health Organization]. Zheneva, 1946. [Electronic resource]. Available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_599. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 27.03.2019

“Відкрити в кожній людині творця, поставити її на шлях самобутньої творчої, інтелектуально повнокровної праці – це завдання стає нині першочерговим у практичній роботі”.

*Василь Сухомлинський
український педагог, публіцист*

“Мистецтво навчання є мистецтво пробуджувати в юних душах допитливість і потім задовольняти її”.

*Анатоль Франс
французький прозаїк*

“Серйозне прагнення до будь-якої мети – вже половина успіху в її досягненні”.

*Вільгельм Гумбольдт
німецький філолог, філософ*

